

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτησία συνδρομή δραχ. ν. 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 προπληρωτέας.

ΕΤΟΣ Η'. — Ἐρ' Ἀθήραις 1 Ἰουνίου 1886. — Ἀρ. 7.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπήρεια τῆς μείζονος ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. — Ἐπήρεια τῆς μουσικῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. — Περὶ πείνης. — Περὶ τῆς ὑποχονδρίας καὶ τῆς μελαγχολίας καὶ ἄλλων σχετικῶν νόσων. — Θεραπευτικὴ μέθοδος. — Περὶ τῆς ἀδύλου διαπνοῆς. — Περὶ καφουράς. — Συνταγογραφία. — Ἀλοιφὴ κατὰ νευραλγίας. — Οἶνος ἱπποκρατικός. — Ἐλαίον κατὰ τρικυμίας. — Βερνίκη. — Μικρότης ἔργων. — Αἰγυπτιὰκὰ μέτρα.

Α' ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ

Ἐπήρεια τῆς μείζονος ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

(Συνέχεια προηγουμένου)

Μέχρι τοῦδε διελάβομεν ἐν συντόμῳ περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς πίεσεως τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἡ δὲ λέγομεν ὀλίγα περὶ τῆς αὐξήσεως. Ὁ ἄνθρωπος ζῇ καὶ ὑπὸ μείζονα τῆς συνήθους πίεσεως τῆς ἀτμοσφαίρας. Οἱ ἐν βαθυτάτοις μεταλλείοις ἐργαζόμενοι 500 καὶ ἐπέκεινα μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ὑφίστανται μείζονα ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν, τῆς ὁποίας τὰ φυσιολογικὰ ἀποτελέσματα δὲν εἰσὶ πολὺ καταφανῆ, ὥς δὲν

εἰσὶ πολὺ καταφανῆ καὶ εἰς τοὺς διαμένοντας 500 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς.

Γίνονται ὁμως καταφανῆ τὰ ἐκ τῆς μεγάλης πίεσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς μηχανῆς τοῦ Ἰουνόνδου καὶ κατὰ τι διὰ τῶν δυτῶν. Ὁ Ἰουνόνδου παρετήρησεν ὅτι, ὅταν ἡ πίεσις τῆς ἀτμοσφαίρας αὐξῇ κατὰ τὸ ἥμισυ, ἡ τοῦ ἀκουστικοῦ τυμπάνου μεμβράνη κοιλοῦται πρὸς τὰ ἐντὸς καὶ ἐπιγίγνεται αἰσθησις πίεσεως ἀνυπόφορος. Ἡ ἀναπνοὴ ἐκτελεῖται εὐκόλως, αἱ δὲ εἰσπνοαὶ εἰσὶ μεγάλαι καὶ ἤττον τοῦ συνηθούς συνεχεῖς. Μετὰ 15 λ. ὥρας ἐπιγίγνεται εἰς τὸ στήθος τερπνὴ αἰσθησις θερμότητος καὶ δυνάται τις εἰπεῖν ὅτι τὰ μικρὰ κυστίδια τοῦ πνεύμονος, τὰ πρὶν στεροῦμένα αἵματος, ἤδη λοβόοντα τοῦτον, διαστέλονται ἵνα ἐν τῇ ἐκπνοῇ συσταλῶσιν· ὅλη δὲ ἡ οἰκονομία ἐν ἐκάστη εἰσπνοῇ ἀναζωογονεῖται. Ὁ σφυγμὸς γίνεται πληρέστερος καὶ ταχύτερος, τὰ ἐπὶ τῆς περιφέρειας τοῦ δέρματος φλεβικὰ ἀγγεῖα γίνονται ἀφανέστερα, τὸ δὲ αἷμα συσσωρεύεται μᾶλλον ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, καὶ αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις διεγείρονται· ἡ φαντασία ἐξάπτεται, ὁ διαλογισμὸς καθίσταται ἐντελέστερος, καὶ εἰς τινὰς ἐπιγίγνεται μέθη καὶ παραφορά. Οἱ μὺς ἀποκτῶσι μείζονα ἰσχὺν, αἱ δὲ κινήσεις γίνονται εὐκολώτεροι καὶ σταθερώτεροι. Ἡ πέψις καὶ αἱ ἐκκρίσεις γίνονται καλῶς, τὸ δὲ βάρος τοῦ σώματος φαίνεται ἐλαφρότερον· ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ ἀνθρώπος καθίσταται εὐεκτικώτερος καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς.

Ἐν Εὐρώπῃ παρετήρηθη καὶ κοινῶς ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ συνηθὴς αὐξήσις τῆς πίεσεως τῆς ἀτμοσφαίρας, ἥτις καταφαίνεται διὰ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ βαρομέτρου, ἐπιφέρει τοῖς ἀνθρώποις αἰσθησιν εὐεξίας καὶ ζωπύρωσιν τῆς ζωικῆς δυνάμεως.

Ὁ δὲ Μιλν Ἐδδάρσης ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀλλοίωσις τοῦ ἐκπνεομένου αἵματος γίνεται περισσοτέρως ἀναλόγως τῆς πίεσεως τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τοῦ ψύχους, καὶ ὀλιγότερον ἀναλόγως τῆς ἀραιότητος καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς θερμότητος· διὰ τοῦτο τὸν χειμῶνα κατανάλσκεται πρὸς ἀναπνοὴν περισσότερον ὀξυγόγονον παρὰ τὸ θέρος. Ὅθεν τὸν χειμῶνα ἐξάγεται τῆς ἀναπνοῆς περισσότερον ἀνθρακικόν ὀξύ ηὖ τὸ θέρος.

Ἐν γένει εἰπεῖν, ὅτι ὅσον ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις αὐξῇ, τόσοι περισσότερον ὀξυγόγονον εἰσάγεται εἰς τοὺς πνεύμονας· διότι ὁ αἷρ καθίσταται πυκνότερος καὶ ἐῤῥωρεῖ βαθύτερον εἰς τοὺς πνεύμονας. Ἡ τοιαύτη εἰσαγωγή τοῦ πλείονος ὀξυγόνου, ἐὰν γίνηται μετρίως μέ-

χει ἡμισείας ἀτμοσφαίρας, εἶνε ἀνεκτὴ καὶ ἐπιφέρει τὰ ῥηθέντα ἀποτελέσματα.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΟΥ

Ἐπήρεια τῆς μουσικῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀκοὴ προώριται ἵνα ἀντιλαμβάνηται τοὺς ἤχους. Ὁ ἤχος δύναται νὰ ᾔη εὐάρεστος ἢ δυσάρεστος ἀναλόγως τῇ λεπτότητι ἢ τραχύτητι αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἐπιζητήσεως τοῦ τερπνοῦ εἰς τὴν ἀκοὴν διεμορφώθη ἡ μουσικὴ.

Ἡ ἀκοὴ γίνεται διὰ τῶν νεύρων τοῦ ὠτός, ὁ ἤχος προσβάλλων τὰ νεῦρα ταῦτα παράγει εἰς ταῦτα δονήσεις, αἵτινες διαδίδονται εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐκ τούτου εἰς ὅλα τὰ νεῦρα. Τούτου ἕνεκεν ἡ μουσικὴ ἐπιφέρει διαφόρους νευρικοὺς διαθέσεις εἰς τὸν ἀνθρώπον ἀναλόγως τῆς εὐαισθησίας τῶν νεύρων αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα ἡ μουσικὴ οὐ μόνον δύναται νὰ καταστήσῃ τινὰ εὐθυμον ἢ δύσθυμον, ἀλλὰ καὶ νευρικὰ πάθη νὰ θεραπεύσῃ καὶ αὐτὰ τὰ ἦθη νὰ πρᾶξῃ τὸν θυμὸν νὰ καταπαύσῃ, τὸν φύσει ὀργίλον νὰ καταστήσῃ πρᾶον, κλπ.

Διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι νομοθέται, οἱ ἀπὸ βλέποντες πρὸς τὴν ἡλικίαν διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας, ἐπέβαλον τὴν μάθησιν τῆς μουσικῆς εἰς πάντας, καὶ πάντες ἐπὶ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἦσαν φίλοι τῆς μουσικῆς, καὶ πάντα κατὰ ρυθμὸν καὶ μέλος ἐποίουν. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα οἱ ἀρχαιοτάτοι Αἰγύπτιοι ἐποίουν ἄδοντα ὕμνους. Τὸ κολλοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Μένωνος ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ πᾶσαν πρῶτην καὶ πᾶν ἑσπέρας αὐτομάτως ἐτραγῶδει (ἰδὲ Συνεχδ. Φυσ. σελ. 78).

Ἐπὶ Ὀμήρου καὶ οἱ ἐργάται κατὰ ρυθμὸν μουσικῆς ἐβάδιζον (Ἰλ. στ. 50) καὶ οἱ ποιμένες ὡσαύτως (Ἰλ. στ. 525).

Οἱ Ἀρχαῖοι κατοικοῦντες εἰς κλίμα τραχὺ καὶ ψυχρὸν νόμφ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἐμάθον μουσικὴν, διὰ τοῦτο ἦσαν οἱ εὐγενέστεροι κατὰ τὰ ἦθη καὶ τὰ αἰσθήματα, ὡς τοῦτο λέγει ὁ Πολύβιος. Καὶ οἱ Κρήτες νόμφ τὴν μουσικὴν ἐμάθον. Οἱ δὲ ποιμένες παίζοντες τὸν ποιμενικὸν αὐλὸν ἢ τὴν σύριγγα, καθίστανται ἡπιοὶ καὶ προσηνεῖς.

Αἱ προτιμώτεροι τὸ πάλαι συναναστροφαι ἦσαν αἱ ἐκ φιλοσόφων καὶ ἐκ μουσικῶν.

Οἱ μονότονοι ἤχοι ἐπηρεάζουσι καὶ ἐπὶ τῶν ὀργάνων τοῦ σώ-

ματος. Εἰς τινὰ ζῷα ἐπέρχεται διάθεσις πρὸς τὸ οὐρεῖν, ἰδίως εἰς ὄνους καὶ ἡμιόνους· οἱ δὲ ἵπποι δι' ἡχοῦ συρίγματος διακεκομμένου οὐροῦσιν εὐκολώτερον, τὰ νεῦρα δὲ ἐπανειλημμένου ἡχοῦ συνειθίζουσιν εὐκόλως νὰ δονοῦνται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄνθρωπος τέρπεται, ὅταν ἀκούῃ ἄσμα, τὸ ὅποιον προηγουμένως ἤξευρε, παρ' ὅταν μὴ γνωρίζῃ τὸ ἀδόμενον.

Ἡ μονωδία παρέχει εὐχαρίστησιν περισσοτέραν, ἐὰν ψάλληται διὰ μόνον αὐλοῦ ἢ λύρας· διότι εὐκρινέστερον τὰ νεῦρα δονοῦνται οὐχὶ καὶ διὰ τοῦ πολυπλόκου κλειδοκυμβάλου. Πάντες εὐχαριστοῦνται περισσότερον, ὅταν ἀκούωσι μουσικὴν ἐν ῥυθμῷ καὶ μέλει, καὶ ἐν γένει ἐν συμφωνίᾳ· διότι εἶνε τερπνότερα ἢ συμφωνία τοῦ ὁμοφώνου. Τοιαύτην εἶχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι, διότι οἱ πολλοὶ ὁμόφωνοι ἦχοι κουράζουσι τὰ νεῦρα, ὡς γίνεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Τερπνότερα εἶνε ἢ τοῦ ἀνθρώπου φωνὴ μετὰ λόγου ἄδοντος. Οὐ τερπνὸν τὸ τερετίζειν.

Ἡ μουσικὴ ἐπενεργεῖ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ζῷων· ἡ ἀηδὼν ἐλκύεται, ἐνθα παίζει βιολί ἢ ἄλλο ἡδὺ ὄργανον, καὶ ἀρχίζει καὶ αὐτὴ ν' ᾄδῃ· ὁ κόσσυφος μανθάνει ν' ᾄδῃ τοὺς ἡχοὺς, οὓς ἀκούει, κλπ.

Ὁ Πλάτων (πολιτ. III 402) θεωρεῖ τὴν μουσικὴν ὡς κυριωτάτην ἠθικὴν τροφήν «ποιεῖ, λέγει, εὐσχήμους, ἐάν τις ὀρθῶς τραφῇ» (ἀκολουθεῖ).

Γ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Περὶ πείνης.

Ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ φάγῃ τροφὰς χρῆσιμους πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς, ὁδηγεῖται παρὰ τῆς φύσεως ὑπὸ ἰδίου αἰσθηματος καλουμένου πείνης. Ἐκ ταύτης ὁρμάται, λαμβάνει τὰς τροφὰς, φέρει ταύτας εἰς τὸ στόμα, ἐνθα συντρίβονται (μασθοῦνται), ἐνοῦνται μετὰ τῆς σιέλου, ἥτις ἐν τῷ μαστήματι ἐκκρίνεται πολλή, καὶ ἀποτελεῖται οὕτω μάζα πολτώδης, συνεργούσης τῆς γλώσσης μετὰ τῶν γνάθων, καὶ ἀφ' οὗ καλῶς ἀναμιχθῶσι λαμβάνουσι σχῆμα βάλου· ὁ ὁποῖος διὰ τῆς γλώσσης ἐξωθοῦνται εἰς τὸν φάρυγγα, ἐνθεν ὅλη σθένουσι καὶ φέρονται εἰς τὸν οἰσοφάγον. Διὰ τούτου φθάνουσιν εἰς τὴν ὁπὴν τοῦ στομάχου, τὴν καλουμένην καρδίαν καὶ εἰσέρχον-

ται ἐντὸς αὐτοῦ. Οὕτω κατ' ὀλίγον πληροῦται ἐξ ἀρκετοῦ ποσοῦ ὁ στόμαχος, ἐπανέρχεται πρὸς τὰ ἐκτὸς, καὶ παύει ἢ πείνα, καὶ ἔρχεται ὁ κόρος. Ἡ δὲ ὁπὴ τοῦ στομάχου, ἢ δεχομένη τὰς τροφὰς, ἢ καρδία, κλείει· συνάμα δὲ κλείει καὶ ἡ ἄλλη ὁπὴ τοῦ στομάχου, ὁ πυλωρός, καὶ οὐδὲν πλέον ἐπιτρέπεται, οὔτε νὰ εἰσέλθῃ ἐκ τοῦ οἰσοφάγου, οὔτε νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ πυλωροῦ. Τότε ἐκτελεῖται ἐν τῷ στομάχῳ ἡ λειτουργία τῆς χυλοποιήσεως τῶν τροφῶν, δι' ἧς αἱ τροφαὶ μεταβάλλονται εἰς ὕλην ὁμοειδῆ καλουμένην **χυλός**.

Πῶς δὲ γίνεται ἡ χυλοποίησις;

Ἡ μὲν ἐπιφάνεια τοῦ στομάχου ἐκκρίνει ὑγρὸν καλούμενον γαστρικὸς χυμὸς, αἱ δὲ παρειαὶ αὐτοῦ ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν τροφῶν τὰς ὁποίας περισφύγγει διαρκῶς καὶ ἀκινήτως διὰ συστολῆς τῶν ἰνῶν αὐτοῦ. Τότε ὁ γαστρικὸς χυμὸς ἐπενεργῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν τροφῶν μεταβάλλει κατ' ὀλίγον ταύτας εἰς χυλόν, ὁ ὁποῖος ἄρχεται ἐκ τῆς περιφερείας τῆς μάζης τῶν τροφῶν καὶ κατ' ὀλίγον προβαίνει πρὸς τὸ κέντρον, ἥτοι πρὸς τὰ ἐντὸς, κατὰ στρώματα, ὧν ἕκαστον ἔχει πάχος περὶ τὰ δύο ἑκατοστόμετρα. Καὶ καθ' ὅσον γίνεται τὸ χυλῶδες στρώμα, γίνονται τότε καὶ περιστολαὶ τοῦ στομάχου, αἱ ὁποῖαι ὠθοῦσι τὸν χυλὸν βαθμηδὸν πρὸς τὸν πυλωρόν. Ἡ πρᾶξις αὕτη γίνεται τόσον εὐκολωτέρα, καθ' ὅσον ὁ χυλὸς εἶνε βευστότερος περισσότερον τῆς μάζης τῶν τροφῶν· διὰ τοῦτο διψῶμεν ἐν τῇ πέψει, ὅταν ὁ χυλὸς δὲν ᾔηεν πολὺ βευστός.

Διὰ τοῦ πυλωροῦ διέρχεται ἐν πρώτοις ὁ χυλὸς τῶν πρὸς τὸν πυλωρόν στρωμάτων τῶν τροφῶν, ἥτοι τῶν ἐν πρώτοις βρωθέντων, εἴτα τῶν κατόπιν καὶ καθ' ἑξῆς, ἀναλόγως τῆς τάξεως τῆς βρώσεως τῶν τροφῶν. αἱ ἐν τῷ μετὰξὺ δύσπεπτοι μένουσιν ἐν τῷ στομάχῳ πλείονα καιρὸν, καὶ ἐνίοτε παρασύρονται διὰ τῆς βρώσεως νέων τροφῶν. Οὕτω καὶ τὰ περιττώματα ἐξέρχονται κατὰ τὴν τάξιν τῆς πέψεως ἑκάστου εἶδους τροφῶν.

Ἀφ' οὗ ἐξωθισθῇ τὸ στρώμα τοῦτο τοῦ χυλοῦ καὶ διέλθῃ διὰ τοῦ πυλωροῦ, ὁ στόμαχος αὖθις συσφίγγεται ἐπὶ τῆς μάζης τῶν ὑπολοίπων τροφῶν, καὶ ἀφ' οὗ αὖθις παραχθῇ ἄλλο στρώμα χυλοῦ, πάλιν γίνονται περισταλτικαὶ κινήσεις, ἐξωθεῖται αὐτὸς διὰ τοῦ πυλωροῦ, καὶ οὕτως ἀλληλοδιαδόχως γίνεται ὁλοσχερῶς ἡ χυλοποίησις ὅλου τοῦ ποσοῦ τῶν τροφῶν. Ἡ χυλοποίησις ἄρχεται μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὸ φαγητόν· διότι ἀπαιτεῖται χρόνος ἐπενεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐπὶ τῆς μάζης τῶν τροφῶν ἄρχεται ἡ χυλοποίησις συνήθως μετὰ 1 1/2 ὥραν καὶ διαρκεῖ παρ' ἡμῖν μέχρι τῆς 6 ἢ 7 ὥρας μετὰ τὸ φαγητόν. Ἐν τοῖς βορείοις διαρκεῖ ὀλιγώτε-

ρον 4 ἕως 5 ὥρας· διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι τῶν βορείων κλιμάτων πεινοῦσι καὶ τρώγουσι συχνότερα τῶν θερμῶν κλιμάτων. Διεξοδικώτερον περὶ πέψεως τροφῶν ἴδε Φοῖβον ἔτους Β' σελ. 19 καὶ 34, καὶ Συνέκδ. ὑγιεινῇ ἐκδ. 6' σελ. 125.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ τῆς ὑποχονδρίας καὶ τῆς μελαγχολίας καὶ ἄλλων σχετικῶν νόσων. (ἴδε Φοῖβον ε. ε. σελ. 55).

Ὑποχονδρία. Πάθος ἐστὶ τῶν υποχονδρίων ὀργάνων τοῦ σώματος. Ὑποχόνδρια καλοῦνται τὰ ὄργανα τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα κεῖνται ὑπὸ τὰς ψευδεῖς πλευρὰς τοῦ θώρακος, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ πλεῖστον ἐμπρόσθιον μέρος ἐκ χόνδρων, δι' ὅπερ τὰ ὑπὸ ταύτας ὄργανα καλοῦνται **ὑποχόνδρια**. Τὰ ὄργανα ταῦτα εἰσὶ τὸ ἥπαρ, ὁ σπλὴν καὶ ὁ στόμαχος· ταῦτα ἐνίοτε πάσχουσιν ἐκ τινος νευρικής καταστάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐπέρχεται βλάβη εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, ἐξ ἧς διαταράσσεται καὶ κακῶς διατίθεται ὅλος ὁ διοργανισμὸς τοῦ σώματος.

Ἡ ὑποχονδρία ὁμοιάζει μὲν μὲ τὴν **μελαγχολίαν**· διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο. Ὁ μὲν ὑποχονδριακὸς ἔχει προσηλωμένον τὸν νοῦν εἰς τὸ ὅ,τι πάσχει ὄργανόν τι τοῦ σώματός του· διότι ὄντως πάσχει ὄργανον τοῦ διοργανισμοῦ, ἐπομένως ἡ ὑποχονδρία εἶνε ὀργανικὴ νόσος· ὁ δὲ μελαγχολικὸς οὐδόλως σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ· διότι οὐδὲν ὄργανον εἰδικῶς πάσχει· διὰ τοῦτο ἡ μελαγχολία εἶνε νόσος νευρική καὶ πάσχει ἡθικῶς ὁ ἄνθρωπος.

Βλακία καὶ ἡλιθιότης. Αὕτη ἄρχεται κατ' ὀλίγον, ἀρχίζουσα ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς δυνάμεως τῆς κρίσεως, ἐν ᾧ ἡ μελαγχολία ἀποτελεῖται ἐκ πλάνης τῆς κρίσεως μετὰ σκυθρωπότητος καὶ καταβολῆς τῶν σωματικῶν δυνάμεων· ἐν τῇ βλακίᾳ ὅμως οὐδὲν τούτων ὑπάρχει. Ὁ μελαγχολικὸς ἔχει ἔκφρασιν προσώπου λύπης. Ὁ βλάξ ἔχει ἔκφρασιν ἀδιαφορίας, ὁ μελαγχολικὸς μένει στάσιμος. Ὁ βλάξ ὁσήμεραι χειροτερεύει.

Ὁ βλάξ διαφέρει τοῦ ἡλίθιου κατὰ τοῦτο.

Ὁ μὲν βλάξ οὐδόλως διατηρεῖται εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον χειροτερεύει καὶ γίνεται ὡς νήπιον. Δύναται κατὰ τι νὰ ἐργάζεται, κοιμᾶται ὅμως, κινεῖται, τρώγει, ἐνεργεῖ ὡς νήπιον.

Ὁ δὲ ἡλίθιος εἶνε ἀπονεναρκωμένος, ἀνίκανος εἰς σκέψεις καὶ ἔργα, οὐδόλως χειροτερεύει ὡς ὁ βλάξ.

Λυπομανία. εἶνε εἶδος μελαγχολίας, ὁ λυπομανὴς σκέπτεται πεπλανημένως καὶ εὐχαριστεῖται εἰς λυπηρὰς ἰδέας καὶ εἰς λυπηρὰ ἀντικείμενα, καθ' ἃ παραλαλεῖ, ἔχει ἐλαφρὸν ὕπνον, ἀγαπᾷ τὴν ἀκίνησίαν, ἔχει θελήσεις λογικωτέρας, ἀλλὰ κυριεύεται ἐξ ἰδεῶν αὐτοκτονίας καὶ φόνου.

Ἡ **εὐήθεια** (imbécilité, idiote) ἀποτελεῖται ἐξ ἀδυναμίας τοῦ πνεύματος ἐκ γεννητῆς, ἢ εἶνε ἐπίκτητος, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα μετὰ τῆς ἀποπλανήσεως τοῦ πνεύματος, μετὰ τῶν ἀλλοκότων ἰδεῶν καὶ παραλογισμῶν τοῦ λυπομανοῦς.

Ἡ **μανία** ἐστὶ μετὰ ἐξάψεως καὶ διερεθισμού, αἱ δὲ διανοητικαὶ δυνάμεις ἄγουσιν ἐλαττωμέναι ὁσήμεραι ἐτι μᾶλλον.

Ἡ γεροντικὴ μωρία γίνεται ἐκ τῆς κατ' ὀλίγον ἀδυναμίας τῆς διανοίας, εἴτε ἐνεκεν ἡμιπληγίας, συμφορῆσεως ἐγκεφαλικῆς, ἢ ἀνευ γνωστῆς αἰτίας (βρ. Ἱατροδ. τομ. Γ' σελ. 148).

Μονομανία. Εἰς ταύτην ἐπικρατεῖ μία μόνον ἰδέα σφαλερὰ εἰς τὴν κρίσιν, κατὰ τ' ἄλλα ἔχει καλῶς ὁ πάσχων.

Παραφροσύνη. Ἐν ταύτῃ ὑπάρχει παραλλαγή ἰδεῶν καὶ κρίσεων πολλῶν.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Ὁ Ἱπποκράτης, ὁ Γαληνὸς καὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ ἐπιστήμοτεροι τῶν νεωτέρων ὁ Σενδναμ καὶ ἄλλοι παραδέχονται ὅτι δὲν πρέπει νὰ μένῃ ἐν τῷ σώματι πᾶσα ὕλη περιττή, ἣν ἡ φύσις θέλει ν' ἀποβάλλῃ.

Ἡ ἀποβολὴ αὕτη, ὡς προείπομεν, γίνεται διὰ τῶν πόρων τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος καὶ τῶν πνευμόνων, διὰ τῶν οὖρων καὶ διὰ τῆς ἔσθρας.

Ἰδοὺ τί περὶ τούτου λέγουσιν ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης·

«Δὲν πρέπει πρὸς ὑγίειαν νὰ πυκνώνωμεν τὴν σάρκα διὰ τῆς βρώσεως πολλῶν τροφῶν· ἀλλὰ ν' ἀραιώνωμεν ταύτην. Νὰ πράττωμεν ὥστερ πρᾶττομεν διὰ νὰ καταστήσωμεν πόλιν ὑγιεινὴν καὶ τόπον εὐάερον· οὕτω τὸ εὐάερον σῶμα εἶνε ὑγιεινόν. Πρέπει λοιπὸν ν' ἔχῃ νὰ μὴ ὑπάρχῃ μηδὲν περίττωμα ἐν τῷ σώματι, ἢ, ἂν ὑπάρχῃ, πρέπει ὡς τάχιστα ν' ἀποβάλληται· διότι, ὅταν μένῃ ἐν τῷ σώματι περίττωμα, τοῦτο σήπεται, καθὼς σήπεται τὸ ὕδωρ τὸ μὴ κινου-»

μενον, καὶ παράγει νόσους. Πᾶν λοιπὸν ἐκκρινόμενον πρέπει νὰ ἀποβάλληται ἐκ τοῦ σώματος πρὶν ἐπιφέρει βλάβας εἰς τὴν ὑγίειαν.»

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΔΗΛΟΥ ΔΙΑΠΝΟΗΣ

Ἡ τακτικὴ ἐνέργεια τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς διατηρεῖ τὴν ὑγίειαν. Πᾶσα διατάραξις ταύτης βλάπτει τὴν ὑγίειαν καὶ νόσον ἐπιφέρει. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα νόσος συνεπάγει τὴν διατάραξιν τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς. Γίνεται ἡ λειτουργία αὕτη διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος.

Ἐὰν οἱ πόροι τοῦ δέρματος ἐμφραχθῶσι, ἐπέρχεται ὀδυνηρὸς θάνατος.

Ἡ ἄδῆλος διαπνοὴ ἀποβάλλει τὰς περιττὰς καὶ νοσοποιὰς ὕλας ἐκ τοῦ διοργανισμοῦ, αἵτινες, ἂν ὑπὲρ τὸ δέον μείνωσιν ἐν τῷ διοργανισμῷ, νόσον ἐπιφέρουσι. Διατηρεῖ τὴν ἰσορροπίαν τῆς ζωικῆς θερμότητος· διότι, ὅταν αὕτη ᾔνε πλέον τοῦ δέοντος εἴτε ἐπὶ τοῦ σώματος εἴτε ἐντὸς, αὕτη αὔξεται, ἐκπέμπει πλείονας ἀτμοὺς ἐκ τοῦ σώματος, οἵτινες πρὸς τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν ἀπορροφῶσι μέγα ποσὸν θερμογόνου· ἐν τῷ ψύχει ἐλαττοῦται ἵνα μὴ ἀφαιρηθῇ τὴ ζωικὴ θερμότης. Ἡ μεγίστη ὅμως θερμότης ἀποξηραίνει τὸ δέρμα καὶ φράττει τοὺς πόρους, ὡσαύτως καὶ ἡ μεγίστη ψυχρότης σφόδρα συστέλλει τοὺς πόρους, φράττει τούτους καὶ παύει ἡ ἀδῆλος διαπνοὴ· διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὰς ἀμφοτέρας ταύτας τὰς περιστάσεις ἐπέρχεται θάνατος.

Ἡ διαρκὴς μεγάλη αὔξησις τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς ὡς καὶ πάσης ἄλλης ἐκκρίσεως τοῦ σώματος ἀδυνατεῖ τὸ σῶμα. Ὁ ἰδρὼς εἰς τοὺς φθισικοὺς εἶνε πολὺς καὶ διὰ τοῦτο ἐξασθενοῦσιν οἱ φθισικοί. Ἡ διάρροια, ὡς καὶ ἡ δυσεντερία ὡσαύτως ἀδυνατοῦσιν.

Ἡ ποιότης τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς διαφέρει κατὰ τὰ πρόσωπα, καὶ ἡ ὁσμὴ ὡσαύτως· διὰ τοῦτο οἱ κύνες διακρίνουσιν διὰ ἰχνηλασίας πρὸς εὗρεσιν τῶν κυρίων τῶν.

Εἰς τὰς γυναῖκας ἡ ἀδῆλος διαπνοὴ γίνεται εὐκολωτέρα καὶ ἀφρονωτέρα.

Εἰς τὰς ἐγκύους ἡ ἀδῆλος διαπνοὴ ἔχει ἰδίαν ὁσμὴν.

Διεξοδικώτερον περὶ ἀδῆλου διαπνοῆς ὅρα Φοῖβον ἔτους 5' σελ. 99 καὶ 114, καὶ Συνέκδ. ὑγιεινῇ ἐκδ. Β' σελ. 340.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ καμουράς.

Ἡ κάμφορα εἶνε ἔλαιον στερεὸν μὲν ἀλλὰ πτητικὸν ἐξατμιζόμενον εὐκόλως· ἐξάγεται ἐκ τινος δένδρου καλουμένου **δαφνοκάμφορα** (Laurea Camphora), τὸ ὁποῖον φύεται εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν· ἐξάγεται οὕτω: Κόπτουσιν εἰς μικρὰ τεμάχια τοὺς κλάδους καὶ ρίζας καὶ κλώνους τοῦ δένδρου καὶ θέτουσιν ἐντὸς ἀγγείου σιδηροῦ, ἔνθα ἐγχεοῦσι καὶ ποσὸν τι ὕδατος καὶ θερμαίνουν ταῦτα· τὸν δὲ παραγόμενον ἀτμὸν δι' ὀπῆς καὶ σωλῆνος φέρουσιν εἰς ἄλλο ἀγγεῖον, ἔνθα διὰ τῆς ψυχρᾶς ὁ ἀτμὸς οὗτος, ὅστις ἐμπεριέχει τὴν κάμφοραν ὑπὸ ἀτμοῦς, κατακρημνίζεται ἐπὶ τῶν ἐφ' ὧν κεῖνται ἄχυρα ὀρύζης παρειῶν μετὰ τῆς καμουράς, ἡτις συσσωματοῦται εἰς στερεὰν κρυσταλλώδη κατάστασιν ὑπὸ σφαιρίδια καὶ μείζονας ὄγκους.

Ἡ τοιαυτὴ κάμφορα εἶνε ἀκάθαρτος. Φέρεται ἐκεῖθεν εἰς Γαλλίαν, Ὀλανδίαν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἔνθα καθαρίζουσι καλῶς πρὸς τὸ ἐμπορίον.

Καὶ ἐν Εὐρώπῃ φύεται φυτὸν τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ὁσμὴν καμουράς· τὸ φυτὸν τοῦτο καλεῖται **Καμφορόσμον**.

Γίνεται καὶ κάμφορα τεχνικὴ διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ ὕδροχλωρικοῦ ὀξέος μετὰ τινων πτητικῶν ἐλαίων.

Ἡ κάμφορα εἶνε λευκὴ· χυμικῶς σύγκειται ἐξ ἄνθρακος, ὕδρογόνου καὶ ὀξυγόνου· εἶνε ἀντισπασμωδικὴ καὶ ἐνεργεῖ ὡς πρᾶυντικὴ τῶν νεύρων, ἅπερ χαλαρόνει· φέρει ἀναισθησίαν καὶ πρᾶυνει τὰς νευραλγίας. Δίδεται ἐξωτερικῶς κατὰ τῆς κεφαλῆς ὑπὸ τὴν κάθωθι σκευασίαν:

Δάβε οἶνονπνεύματος καλοῦ μέρη	25
καμουράς . . . . . »	3
ἀμμωνίας ὑγρᾶς . . . . . »	6
ἔλαιον γλυκανίσσου . . . . . »	1

μ. κ. τέχνην

Ἐμβρεξον τεμάχιον πανίου λευκοῦ καὶ ἐπίθεε ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ὠσφράνθητι συνεχῶς.

Ἐπιτιθεμένη ὑπὸ κόνιν ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐξατμίζεται καὶ παράγει αἰσθησιν ψυχρότητος, μεθ' ἣν ἐπέρχεται ἐρεθισμὸς τις διὰ

τοῦτο ὠφελεῖ ἐπιτεθειμένη μετὰ ἀμύλου 1 πρὸς 6 κατὰ τοῦ ἔρισι-
πέλατος.

Ἐσωτερικῶς ὑπὸ δόσιν μικρὰν ἐνεργοῦσα, διερεθίζει τὰ τριχοειδῆ
ἀγγεῖα καὶ πράϋνει τὰ νῦρα· ὅθεν ὠφελεῖ κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυ-
ρετοῦ καὶ αὐτῆς τῆς πνευμονίας, κατὰ τῆς γρίπης, κλπ.

Μετὰ τῶν ἐρεθισμῶν τῶν ἀγγείων ἔρχεται ἡ πρᾶϋσις τοῦ
σφυγμοῦ, τῶν νεύρων καὶ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων· ἐν γένει εἶνε
ἀντισθενικόν, ἐπιφέρει μετὰ τὴν πρᾶϋσιν μικρὸν πυρετόν, ἰδρώτα
καὶ οὔρα· ὠφελεῖ ἰδίως κατὰ τῶν ἐρεθισμῶν τῆς κύστεως καὶ τῶν
νεφρῶν· διὰ τοῦτο προστίθεται κάμφορα ἐπὶ τῶν ἐκδορίων.

Ἐν γένει ἐξωτερικῶς ἐνεργεῖ.

Α'. Ὡς *διαλυτικὸν* τῶν καυμάτων, τῶν παραθρώσεων, τῶν
ἐκχυμώσεων, τῶν σαρκολασμάτων, τῶν χειμέτων, τοῦ ἔρισιπέ-
λατος, τῶν ἐκ ψύχους στάσεων τοῦ αἵματος, τῶν ἐξησθετισμένων
μελῶν κατόπιν κατάγματος, κατὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ γάλακτος τῶν
λεχουσῶν, κατὰ τῶν ἡπατικῶν βλαβῶν, ῥαντιζομένων τῶν κατα-
πλάσμάτων διὰ καμφοροῦχου οἰνοπνεύματος· προστίθεται εἰς τὰ
διάφορα καλλύρια τῶν ὀφθαλμῶν. Μετὰ τοῦ ἐλαίου χαμαιμήλων
ὠφελεῖ κατὰ τοῦ μετεωρισμοῦ τῆς κοιλίας, κλπ.

Β'. Ὡς ἀντικινισμικόν κατὰ τοῦ ἐκζέματος τῆς ψώρας, κνύου καὶ
ἄλλων τριούτων ἐξανθήματων.

Γ'. Ἀναισθητικόν κατὰ τῶν ρευματισμῶν, καὶ χρονικῶν νευραλ-
γιῶν, κατὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν παθήσεων μετὰ τοῦ παγετοῦ καὶ καμ-
φοροῦχου οἰνοπνεύματος, κατὰ τῶν παλμῶν δι' ἐπιθέσεως πανίων
ἐμβρεγμένων ἐν καμφοροῦχῳ οἰνοπνεύματι.

Δ'. Ἀντισηπτικόν καὶ ἀντιμιασματικόν κατὰ τῶν ἐλκικῶν κακῆς
καταστάσεως, κατὰ τῆς γαγγραινῆς, πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ἀέρος
ἐκ τῶν μiasμάτων καὶ πρὸς καταστροφὴν τῶν μικρῶν ἐντόμων
τῶν καταστρεφόντων τὰ ὑφάσματα· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἡ κάμφορα
πρέπει νὰ ᾔνη ἡνωμένη μετὰ πεπέρους μαύρου τετριμμένου· διότι
καὶ τοῦτο καταστρέφει τὰ ζώδια ταῦτα.

Ἐσωτερικῶς δίδεται διὰ στόματος ἢ διὰ κλύσματος ὑπὸ δόσιν
κόκκων 10 μέχρις 20.

Εἶνε σχεδὸν ἀδιάλυτον εἰς τὸ ὕδωρ, διαλύεται δὲ ἐν τῇ κροκῇ
τοῦ ὡοῦ καὶ ἐν τῇ γάλακτι, καὶ τότε δὲν κατακρημνίζεται εὐκόλως
τῇ προσθήκῃ ὕδατος.

Εὐρίσκεται εἰς τὸν ἡδύσμον καὶ εἰς ὅλα τὰ φυτὰ τὰ παρέχοντα
δρυσρότητα εἰς τὸ στόμα.

Ἐξωτερικῶς γίνεται χρήσις τῆς καμφορᾶς ὑπὸ κόνιν, ἐν διαλύσει
ἐν οἰνοπνεύματι, ἐλαίῳ καὶ πάσῃ λιπαρᾷ ὕλῃ.

Ὁ Ῥασπάλ ἐθεώρει ταύτην ὡς καταστρέφουσαν τὰ μικροζωάρια
τὰ ἀποτελοῦντα τὰ μιάσματα καὶ μολύσματα καὶ πᾶσαν νόσον, ἐπο-
μένως ἐθεώρει ταύτην ὡς πανάκειαν· τὴν ἔδιδεν ὑπὸ σιγᾶρα ἐν
σωλῇ· πτεροῦ χήνας κατὰ τοῦ κατάρρου, κοκίτου, γρίπης, ἁσθμα-
τος, στοματίτου τῶν παίδων, καὶ ὑπὸ πρέξαν διὰ τῆς ῥινὸς κατὰ
τῆς κορύζης, ἡμικρανίας κλπ.

ΣΥΝΤΑΓΟΓΡΑΦΙΑ.

Οὐκ ὀλίγον ἐπηρεάζει εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἱατρικοῦ ἢ ἰδιοσυγ-
κρασία πρὸς τινα φάρμακα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ δοθῶσιν ὑπὸ διά-
φορον δόσιν τῆς συνήθους. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἱατρός οφείλει
νὰ προσέχη πολὺ εἰς τὴν διαρκεῖ χρόνῳ τοιοῦτου φαρμάκου· διότι
ἀναγκάζομενος ν' αὐξάνῃ τὴν δόσιν περιπίπτει εἰς δεινὰ ἐνίοτε ἀ-
ποτελέσματα τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου· διότι συμβαίνει αἰφνης
νὰ παύσῃ ἡ ἀνοχῇ, τὸ δὲ φάρμακον ἐπιφέρει δηλητηριώδη ἀποτε-
λέσματα. Ἡ χρήσις τῆς στριχνίνης ἐν τῇ ἀνοχῇ, ἐπέφερον αἰφνης
δηλητηρίασιν. Εἰς τοιαῦτα ἀποτελέσματα ὑπόκεινται τὰ καθολικὰ
δηλητήρια, ἐν οἷς καὶ τὸ ἀρσενικόν.

Ἐπάρχει εἰς τινὰς ἰδιοσυγκρασίας, ἐξ ἧς οὔτε ἐλάχιστον ποσὸν
φαρμάκων ἀνέχονται· εἰς τινὰς ἐλάχιστον ποσὸν κινήσης ἐπιφέρει
μεγάλαν διαταράξει· εἰς τοὺς μὲν ἐπιφέρει ἐρυθματώδη πετέχια,
κνισμοὺς, δίψαν, κακουχίαν ἀνέκφραστον, καὶ αὐτὸν τὸν πυρετόν.
Τὸ ἐκδόριον εἰς τινὰς φέρει ἐρυσίπelas. Τὸ στόμμι εἰς τινὰς φέρει
πτωλίσμῳ. Τὸ ῥεβέντι εἰς τινὰς φέρει ἐξανθήματα (ἴδε περὶ ἰδιο-
συγκρασίας διεξοδικώτερον Συνέκδ. ὕγιεινῃ).

Εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ φαρμάκου ἐπηρεάζει καὶ ἡ φύσις τῆς νό-
σου· π. χ. εἰς τὰς πυρετώδεις νόσους τὰ ἐμετικά ἐνεργοῦσιν εὐ-
κόλως, εἰς τὰς νευρικὰς δυσκόλως.

Ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας ἐπηρεάζει τὴν δόσιν τοῦ φαρμάκου· π. χ.
τὸ καθαρτικὸν ἐνεργεῖ περισσότερο ληφθὲν τὴν πρωτὰν πρὸ τῆς
ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου, καὶ τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου.
Πρέπει ὅμως πάντοτε νὰ προτιμᾶται ἡ πρωτὰ, διότι ἡ ἐν νυκτὶ
ἐνέργεια τοῦ καθαρτικοῦ διακόπτει τὸν ὕπνον τοῦ πάσχοντος· ἡ
δὲ διακοπὴ τοῦ ὕπνου προσθέτει βλάβην εἰς τὴν νόσον. Τὰ φάρ-
μακα ἐξ ὑδραργύρου, σιδήρου κλπ. ὁτέον τὴν πρωτὰν, ὡσαύτως καὶ

τὰ διουρητικά δοτέον τὴν ἡμέραν καὶ μάλιστα ἐὰν δίδωνται εἰς νεφριτικὰς νόσους. Ἐν γένει τὸ πρῶτ' ἡ ἀπορροφητικὴ δύναμις εἶνε μείζων καὶ τὰ φάρμακα ἐνεργοῦσι περισσότερον.

Τὰ *πραϋντικά* φάρμακα τὰ πρὸς ὕπνον διδόμενα, δοτέον τὸ ἑσπέρας· ἐὰν δίδωνται πρὸς κατεύνασιν πόνων, δοτέον ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτῶν.

Τὰ *ἀπορροφητικά* δοτέον τὸ πρῶτ', νήστου ὄντος τοῦ πάσχοντος.

Τὰ *διερεθίζοντα* τὸν στόμαχον, ὡς εἰσὶ τὰ καταπότια τοῦ ἀρσενικοῦ, τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου κλπ. δοτέον ὀλίγον πρὸ τοῦ φαγητοῦ.

Τὰ *νεαρὰ*, νεωστὶ συλλεγμένα φυτικά φάρμακα, ἐνεργοῦσι περισσότερον τῶν πεπαλαιωμένων· τὰ τριαντάφυλλα νεαρὰ εἰσὶ κα-
θαρτικά, παλαιὰ πολὺ ὀλίγον.

Ἡ *σωματικὴ κατὰστασις* ἐπηρεάζει πολὺ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἱατρικοῦ. Ὁ ἱατρός ὀφείλει πολὺ νὰ μελετήσῃ ταύτην πρὶν διορίσῃ ἱατρικόν. π. χ. ἐὰν ὁ πάσχων ἐθασανίσθῃ ἐκ πόνων σφοδρῶν καὶ ἐξ αὐπνίας μεγάλης· διότι εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ ζωϊκὴ δύναμις ἐξασθενεῖ, καὶ ἀναλόγως πρέπει νὰ μεταβληθῇ ἡ δόσις τοῦ ἱατρικοῦ.

Ἡ *ζωϊκὴ* καὶ ἡ *θρεπτικὴ* δύναμις τοῦ σώματος ἐπηρεάζουσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἱατρικοῦ· εἰσὶ τινες, οἱ ὅποιοι ἀντέχουσιν εἰς μεγάλους πόνους καὶ εἰς βαρεῖας νόσους. Ἐν γένει τὸ θῆλυ καὶ ἰδίως αἱ γυναῖκες καὶ μάλιστα αἱ μικρόσωμοι ἔχουσι μείζονα τὴν ζωϊκὴν δύναμιν καὶ ἀντέχουσιν εἰς τὰς νόσους καὶ τὴν θεραπείαν· ἔχουσιν ὁμῶς μικροτέραν τὴν θρεπτικὴν δύναμιν. Οἱ μεγαλόσωμοι καὶ πα-
χεῖς ἔχουσιν ἰσχυρὰν τὴν θρεπτικὴν δύναμιν καὶ μικροτέραν τὴν ζωϊκὴν· εἰς τούτους πρέπει νὰ δίδωνται τονικά φάρμακα· ἀλλὰ καὶ ταῦτα χρηστὸν περισκευμένως ἀναλόγως τῇ ἀνοχῇ. Διὰ τοῦτο ὁ ἱατρός ὀφείλει εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἐν πρώτοις νὰ δώσῃ τὰ στιγμιαίως ἐνεργοῦντα τονικά, ἥτοι τὰ διεγερτικά, τοιαῦτα εἰσὶν ὁ αἶθρ, τὰ ἀρωματικά, ὁ οἶνος κλπ. καὶ εἰ ταῦτα ὠφελοῦσι, δοτέον τὸ διαρκέστερον τονικόν, τὸ ἀφέψημα κίνας περουβιανῆς κλπ.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Ἀλοιγὴ νευραλγίας θεραπεύουσα καὶ οἰδήματα διαλύουσα.

Λάβε ὑδροϊωδικοῦ καλλίου	κόκκους	20
πρωτοτοϊωδοῦχου ὑδραργύρου	»	1
θειϊκῆς ἀτροπίνης	»	1
θειϊκῆς μορφίνης	»	2
ἀλοιφῆς σπέρματος κήτους	δράμ.	3
μῖξον κατὰ τέχνην.		

Ἡ ἀλοιφή αὕτη οὐ μόνον νευραλγίας θεραπεύει ἀρμοδίως ἐπα-
λειφομένη, π. χ. ἐὰν πονῇ τὸ ἥμισυ τοῦ προσώπου ἢ μέρος τούτου, οἱ ὀδόντες, ὁ ὀφθαλμός, τὸ μέτωπον κλπ., ἐπάλειψε δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας τὸ ἐμπρόσθιον μέρος τοῦ ὠτός, κάτωθι τοῦ μὲνιγγος καὶ ὁ πόνος παύει. Ἀλλὰ καὶ ὡς διαλυτικὸν ἐνεργεῖ ἐνισχύουσα τὴν ἀπορρόφησιν καὶ διάλυσιν τῶν νοσοποιῶν ὑλῶν· π. χ. ἀποστημάτων, ἐξογκώσεων ἀδένων καὶ γαγγλίων, φλογώσεων τοπικῶν, κλπ. Πάντα ταῦτα θεραπεύει ἐπαλειφομένη τρίς τῆς ἡμέρας, πρῶτ', μεσημέρι καὶ ἑσπέρας ὑπὸ ποσὸν ἐρεθίνθου.

Ἡ ἀλοιφή αὕτη ἐθεράπευσεν ἐν Μασσαλίᾳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ κ. Θεοδώρου Νικολαΐδου ἐμπόρου, ἐπαλειφομένη ἐξωτερικῶς ἐπὶ τῶν βλεφάρων πρῶτ' καὶ ἑσπέρας καὶ ποιούντος τοῦ πάσχοντος εἰσφορή-
σεις διὰ τῆς ῥινὸς κόνεως συνισταμένης ἐκ θειϊκοῦ ψευδαργύρου κόκκων 10 καὶ ζαχαροῦ κρυσταλλωμένης δραχμῶν τριῶν.

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ, τὴν ὁποίαν τῷ 1868 ἐδημοσίευσεν ἡ ἐφημερίς τὸ Φῶς, ἐξ ἀντιγράφου σταλέντος τῷ συντάκτῃ αὐτῆς ἐκ Μασσαλίας παρὰ τοῦ Κωνστ. Γεωργιάδου ἐμπόρου. Ἰδοὺ τί λέγει ἡ ἐφημερίς ἐκείνη·

«Ἐν Μασσαλίᾳ εἰς τῶν ἐν αὐτῇ ἐμπόρων ὁ Θεόδωρος Νικολαΐδης ὑπέφερε πρὸ δύο ἐτῶν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ, οὗ περ ἀπώ-
λεσε τὴν δρασιν, καὶ ὑφίστατο ἀλγηδόνas, καὶ ἐρυθρότητα τοῦ βολβοῦ, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τοῦ ὁποίου παρὰ τὸ μέλαν ὑπῆρχεν οἰδήμα,
ἐξ οὗ τὸ λευκὸν κατέστη μέλαν καὶ διαφανές. Ἡ κατὰστασις αὕτη δεινῶς κατετάραττε τὸν πάσχοντα ὡς καὶ τὴν οἰκογένειάν του,
καθ' ὅσον οὗτος προσφυγὼν εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ σημαντικωτέ-
ρους ἱατροὺς οὐδεμιᾶς θεραπείας ἢ ἀνακουφίσεως ἐτύγχανεν, ἡ δὲ ἀπελπιστικὴ πρόγνωσις ἦτο ἡ ἐκβολὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅπως προ-
φυλαχθῇ καὶ μὴ πάθῃ καὶ ὁ ἄλλος ὁ ὕγειός. Κατέφυγεν εἰς Παρι-

σίους, συνεκρότησεν ἰατρικά συμβούλια οὐδεμιᾶς δαπάνης φειδόμενος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκεῖ ἐπισημότεροι ἰατροὶ οὐδεμίαν ἐλπίδα ἐδίδον παρὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ βολβοῦ. Ὑπὸ τοιαύτῃ ἀπελπιστικῇ καταστάσει κατεχόμενος ὁ πάσχων Νικολαΐδης ἐπανήλθεν εἰς Μασσαλίαν ἀπηλπισμένος. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι ὁ ἐξ Ἑλλάδος ἰατρός κ. Πύρλας, γνωστός εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, εὗρίσκετο εἰς Μασσαλίαν κατέφυγε καὶ πρὸς τὸν Ἕλληνα τοῦτον ἰατρὸν ὅπως ἀκούσῃ τὴν γνώμην του. Οὗτος μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ πάθους, καὶ τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀφ' οὗ εἶδε καὶ τὰς διαγνώσεις τῶν ἐπισκεφθέντων ἰατρῶν, αἵτινες ἦσαν ἔγγραφοι, ἐπέφερεν ἰδίαν διάγνωσιν πρὸς τὸ πάθος, ὁ δὲ πάσχων ἤκουσε μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς του δὲν εἶνε ἀπελπιστικός, καθ' ἣν διάγνωσιν ποιεῖ ὁ ἰατρός. Ἐκεῖνοι διέγνωσαν φλογιστικὴν καταστάσιν ἐνεκὸν ρευματικῆς παθήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀφθαλμοῦ, οὗτος εἶπεν ὅτι ἡ ἀρχικὴ αἰτία εἶναι ὑπαρξίς κύστεως οὐσῆς ἐν τῷ βολβῷ ὀφθαλμοῦ, προσκεκολλημένης ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ βολβοῦ, κλπ. Πρὸς θεραπείαν διέταξε τὴν ῥηθείσαν ἀλοιφήν καὶ τὴν κόνιν, εἰπὼν ὅτι ἐὰν μετὰ τρεῖς ἡμέρας φανῇ βελτίωσις, δέον νὰ ἐλπίσῃ τὴν θεραπείαν. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ βελτίωσις ἤρξατο, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ ἀπηλπισμένος ἐθεραπεύθη. Ἰδοὺ ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς τοῦ θεραπευθέντος, τὴν ὁποίαν ἐπεμψε τῷ ἰατρῷ.

Σεβαστὲ Ἰατρέ μου.

Ἐν Μασσαλίᾳ, τῇ 10 Φεβρουαρίου 1868.

«Σήμερον μετ' εὐχαριστήσεως ἀναγγέλλω ὑμῖν ὅτι ἡ ἀλοιφή, ἣν μοι ἐδώσατε κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονήν Σας, μοι ἔφερε λαμπρὸν ἀποτέλεσμα· ἐξηλείφθη σχεδὸν ἐντελῶς ἡ παρακαταθήκη τοῦ ὀφθαλμοῦ μου, καὶ πάντοτε ἐξακολουθῶ τὴν ἀλοιφήν. Ἡ ὄρασίς μου ἀκόμῃ δὲν ἐπανήλθε, πλὴν καὶ τοῦτο ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὸν καίρῳ νὰ ἐπανέλθῃ, ἀφ' οὗ διὰ τῆς συνταγῆς Σας ἔγεινεν ἡ ἀπορρόφησις, ὅπου ὅλοι οἱ ἰατροὶ τῶν Παρισίων μοι εἶπον ὅτι διὰ τῆς ἐκβολῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ μόνον νὰ μὲ θεραπεύσουν. Ὁ ὀφθαλμὸς μου δὲν φέρει πλέον κοψίματα, καὶ κοκκινάδα πολὺ ὀλίγη ὑπάρχει· διὰ τὴν ἐντελὴ ὑγείαν μου ἔχω πρῶτον τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν Θεόν, καὶ δεύτερον εἰς τὴν ὑμετέραν ἐπιστήμην. Σὰς εἶμαι διὰ πάντα εὐγνώμων. Σὰς παρακαλῶ γράφατέ μοι ὅτι ἄλλο ὠφελιμώτερον.

Ὁ εὐγνώμων φίλος Σας
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ.

Περὶ τοῦ Ἱπποκρατικοῦ οἴνου (*vinum Hippocraticum*).
(Hippocras).

Ἀποτελεῖται ἐξ ἐγγύματος κινάμωμου (κανέλλας), ἀμυγδάλων γλυκῶν, ὀλίγου ἀμβάρεως καὶ μόσχου, οἴνου καλοῦ δυνατοῦ καὶ σακχάρου· ἐὰν ὁ οἶνος μὴ δυνατὸς ᾖ, πρόσθετες καὶ ὀλίγον οἰνόπνευμα. Ἀφ' οὗ ψυχρανθῇ τὸ σύνολον, στραγγίζεται διὰ τοῦ Ἱπποκρατικοῦ κώνου, καὶ διατηρεῖται καλῶς ἐν φιάλῃ.

Ἐκ τοῦ οὗτω στραγγίζεσθαι ὠνομάσθη ὁ οἶνος οὗτος Ἱπποκρατικός.

Ὁ δὲ Ἱπποκρατικὸς κώνος (*manica Hippocraticum, chausse d'Hippocrate*) γίνεται διὰ σάκκου σχήματος κώνου ἐξ ὑφάσματος μαλλίνου. Ἡ βάσις τοῦ κώνου τούτου εἶνε προσκεκολλημένη ἐπὶ κύκλου σιδηροῦ, ἐξ οὗ διὰ δύο ἢ τριῶν χορδῶν κρέμαται ἐν τῷ ἀέρι· ἐσωτερικῶς ὁ σάκκος οὗτος φέρει ἰσχυρὸν νήμα, τοῦ ὁποίου τὸ ἐν ἄκρον συνέχεται μὲ τὴν ἔσω κορυφὴν τοῦ κώνου, ὥστε διὰ τοῦ νήματος φερομένου διὰ τῆς χειρὸς πρὸς τ' ἄνω ἀνυψοῦται ἡ κορυφὴ τοῦ κώνου πρὸς τὰ ἐντὸς καὶ ἄνω.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, χύνεται τὸ ἐγγύμα ἐντὸς τοῦ κώνου, καὶ διὰ τῶν πόρων αὐτοῦ στραγγίζεται τὸ ὑγρὸν· ἐὰν δὲ φραχθῶσιν οἱ πόροι καὶ οὐ καλῶς στραγγίζει, ἀνυψοῦται ἡ κορυφὴ τοῦ κώνου διὰ τοῦ νήματος, τὸ δὲ ἐντὸς ὑγρὸν εὗρίσκει ἀνωτέρω πόρους, καὶ οὕτω στραγγίζεται ἄνευ πίεσεως· διότι ἡ διὰ τῶν χειρῶν πίεσις βιάζει τὴν ἔξοδον μορίων στερεῶν, ὅπερ ἄτοπον.

Ὁ Ἱπποκρατικὸς οἶνος εἶνε τονικὸς, ζωपुरοῖ τὴν ζωϊκὴν δύναμιν, τακτοποιεῖ τὴν ἀδελὸν διαπνοήν, ὠφελεῖ κατὰ τῆς καχεξίας, τῆς ἀτονίας τοῦ στομάχου, τῆς ἀτονίας τῆς μήτρας, καὶ παρέχει εὐεξίαν. Δίδεται ὑπὸ ἐν κωτάλιον μεγάλον πρῶτ' καὶ ἐσπέρας.

Τὸ ἔλαιον κατὰ τρικυμίας.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς μεταγενεστέροις Ἕλλησιν ὑπάρχει πατροπαράδοτος ἰδέα ὅτι τὸ ἔλαιον χυνόμενον περὶ τὸ πλοῖον ἐν καιρῷ τρικυμίας πρᾶναι ταύτην καὶ τὸ πλοῖον οὐ προσβάλλεται ἐκ τῶν κυμάτων. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἤδη οἱ ναυτικοὶ δοκιμάζουσι, καὶ ἐπιτυχῇ εὗρισκουσιν. Εἰς δὲ πλοίαρχος ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐπροσδιώρισε καὶ πόσον ποσὸν ἐλαίου πρέπει νὰ χύνηται ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ πῶς.

Περὶ τὸ πλοῖον ἐν ὥρᾳ ἐπικινδύνου τρικυμίας ἐκρέμασε στάμνας πλήρεις ἐλαίου καὶ ἐχούσας μικρὰς τρύπας, δι' ὧν ἔρρεε τὸ ἔλαιον· ἀπαιτεῖται ἐπὶ ἐκάστης ὥρας χύσις ἐλαίου πέντε οκάδων.

Βερνίκη πρὸς προφύλαξιν τοῦ σιδήρου ἐκ τῆς σκαρίας.

Λάβε λίθου στεατίτου (tale) ὑπὸ κόνιν 80 μέρη

λιθαργύρου . . . . . 20 »

λινελαίου πεπυκνωμένου, τὸ ὁποῖον διάλυσον δι' ἐλαίου τερεβενθίνης· ἀνάμιξον πρὸς ὕγρην κατὰστασιν καὶ ἐπάλειψον. Πρὸ τῆς ἐπαλοιφῆς ὁ σίδηρος πρέπει νὰ ᾔη καθαρός.

Περὶ μικρότητος ἔργων.

Τὸ πάλαι ὑπῆρχον μικρογράφοι πολὺ δεινότεροι τῶν νῦν, τῶν ἐχόντων μικροσκοπία, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι δὲν φαίνεται πού ὅτι εἶχον. Ὁ Μυρμηκίδης ὁ Μιλήσιος καὶ ὁ Καλλικράτης ὁ Λακεδαιμόνιος κατεσκεύασαν ἄμαξαν συρομένην ὑπὸ τεσσάρων ἵππων τόσον μικρὰν, ὥστε ἐκαλύπτετο ἐκ τῶν πτερῶν μυίας (μύγας)· ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας ἐνὸς κόκκου σησάμου ἐπέγραψαν διὰ χρυσῶν γραμμάτων δύο στίχους ἐλεγείου ποιήματος. Ἄλλος ἔγραψε τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου ἐπὶ μεμβράνης, χωρούσης ἐντὸς ἐνὸς καρύου, ἣν προσέφερον εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ὁ ὁποῖος ἡγάπα τὴν συχνὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ὁμήρου.

Μέτρα ἀρχαῖα Αἰγυπτιακά.

Ἐπὶ τῆς Φαραωνικῆς ἐποχῆς κατὰ τὸν Βορτολόττην ὑπῆρχον δύο εἶδη μέτρων μήκους· ὁ μικρὸς πῆχυς καὶ ὁ μέγας.

Ὁ μικρὸς ἐδιαμερεῖτο εἰς 6 παλάμας καὶ εἰς 24 δακτύλους.

Ὁ μέγας ὁ βασιλικὸς ἐδιαμερεῖτο εἰς 7 παλάμας καὶ εἰς 28 δακτύλους.

Ὁ μικρὸς εἶνε ἴσος 0,450 μέτρου.

Ὁ μέγας » » 0,525 »

Ἡ σπιθαμὴ ἦτον τὸ ἕμισυ τοῦ μικροῦ πῆχους.

Ἡ παλάμη = 0,075.

Τὸν βασιλικὸν πῆχυν εἶχον καὶ οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι.

Ἡ μονὰς τοῦ βάρους τῶν Αἰγυπτίων ἦτο μὲ γραμ. 90.